EUROPA *etter* EU –

Chr. Anton Smedshaug

AGRI ANALYSE

Uklarhet

- No amount of sophistication is going to allay the fact that all of your knowledge is about the past - and all your decisions are about the future.
  – Ian Wilson (tidliger GE styreleder)
- We have two classes of forecasters: Those who don’t know – and those who don’t know they don’t know.
  – John Kenneth Galbraith

9. November 1989

Bratislava sept 2016, Donald Tusk

- «*Migrasjonskrisen var vippepunktet. Fjorårets kaos på grensene, nye bilder hver dag av hundretusenvis av mennesker som beveget seg over vårt kontinent uten kontroll, skapte en følelse av trussel blant mange europeere. […] Mangelen på rask handling og en felles europeisk strategi har svekket våre borgeres tillit til sine regjeringer, institusjonene og til det brede lederskap, som allerede var svekket etter finanskrisen*».

Kriser uten løsning?

- Gjeldskrisen knakk nesten Euroen
- Migrasjonskrisen knakk nesten Schengen
- Østutvidelsen knakk nesten arbeidsmarkedet

Fra «The end of history» til «The future of history»

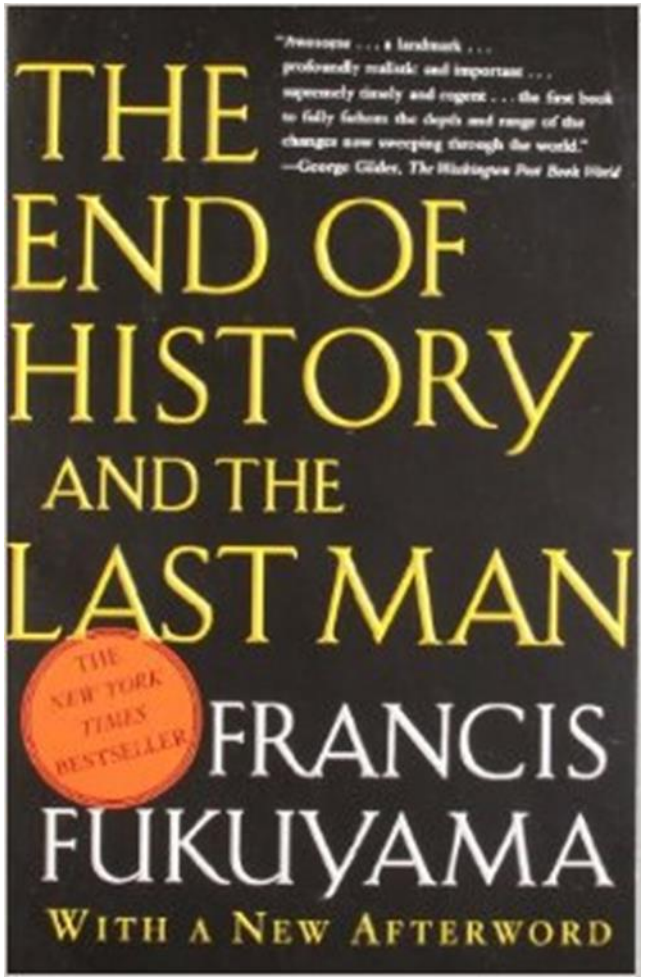

- «Den mobiliseringen vil imidlertid ikke skje, så lenge middelklassen er bundet til forestillingene knyttet til forrige generasjon: at interessene deres er best tjent med stadig friere markeder og mindre stater. Den alternative fortellingen er der ute og venter på å bli fortalt".

Perestroika - Sovjetunionen 1917-1991

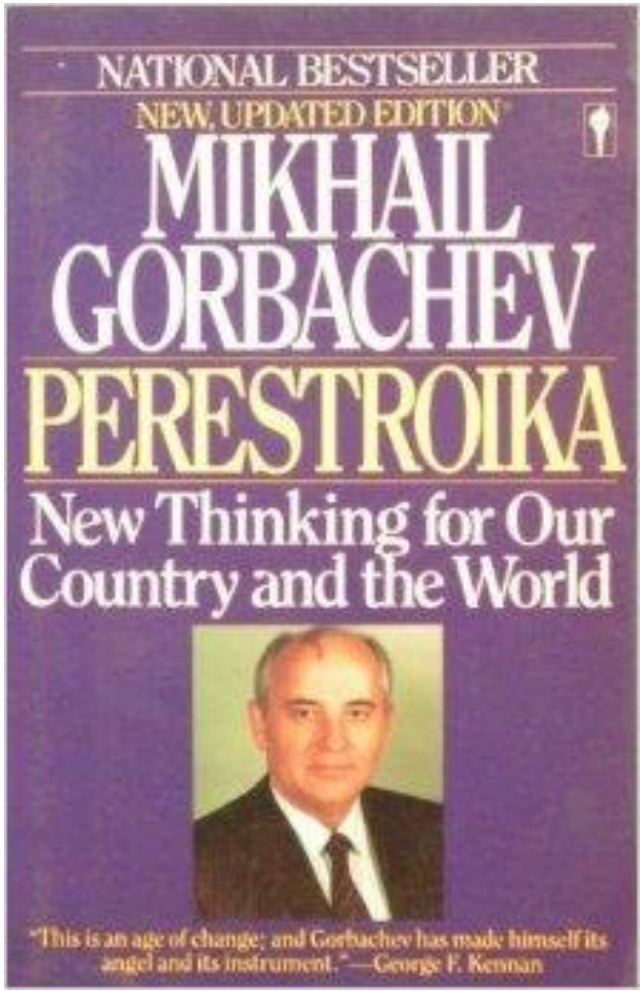

- «Selvsagt er perestrojka for det meste inspirert av misnøye med tingenes tilstand i vårt land. Men i langt større grad er perestrojka blitt til grunnet en bevissthet om sosialismens potensiale og at det ikke er utnyttet til fulle». Gorbatsjov 1987

Europroblemet

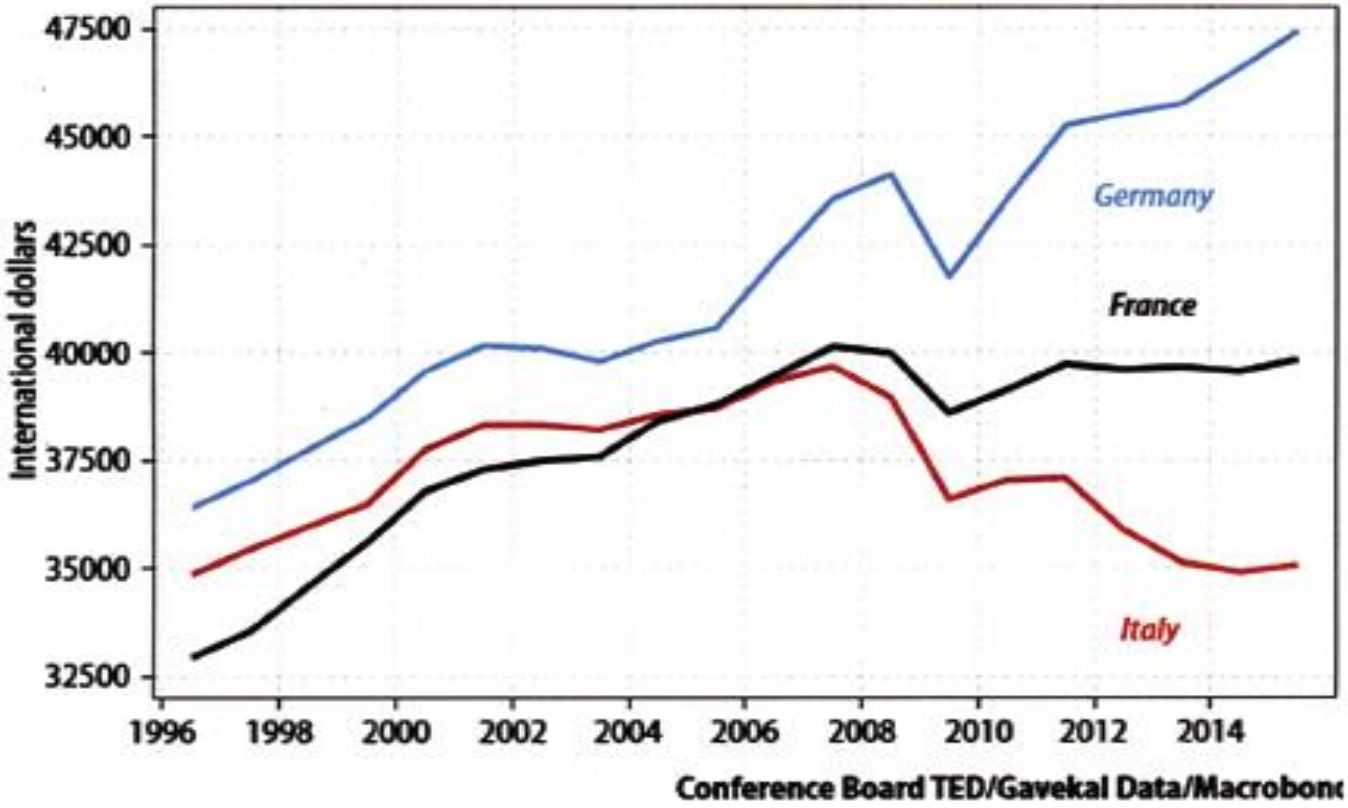

Utvikling i Bnp per person 1996-2015 Italia, Frankrike og Tyskland

Kuttproblemet - Hellas Bnp per person

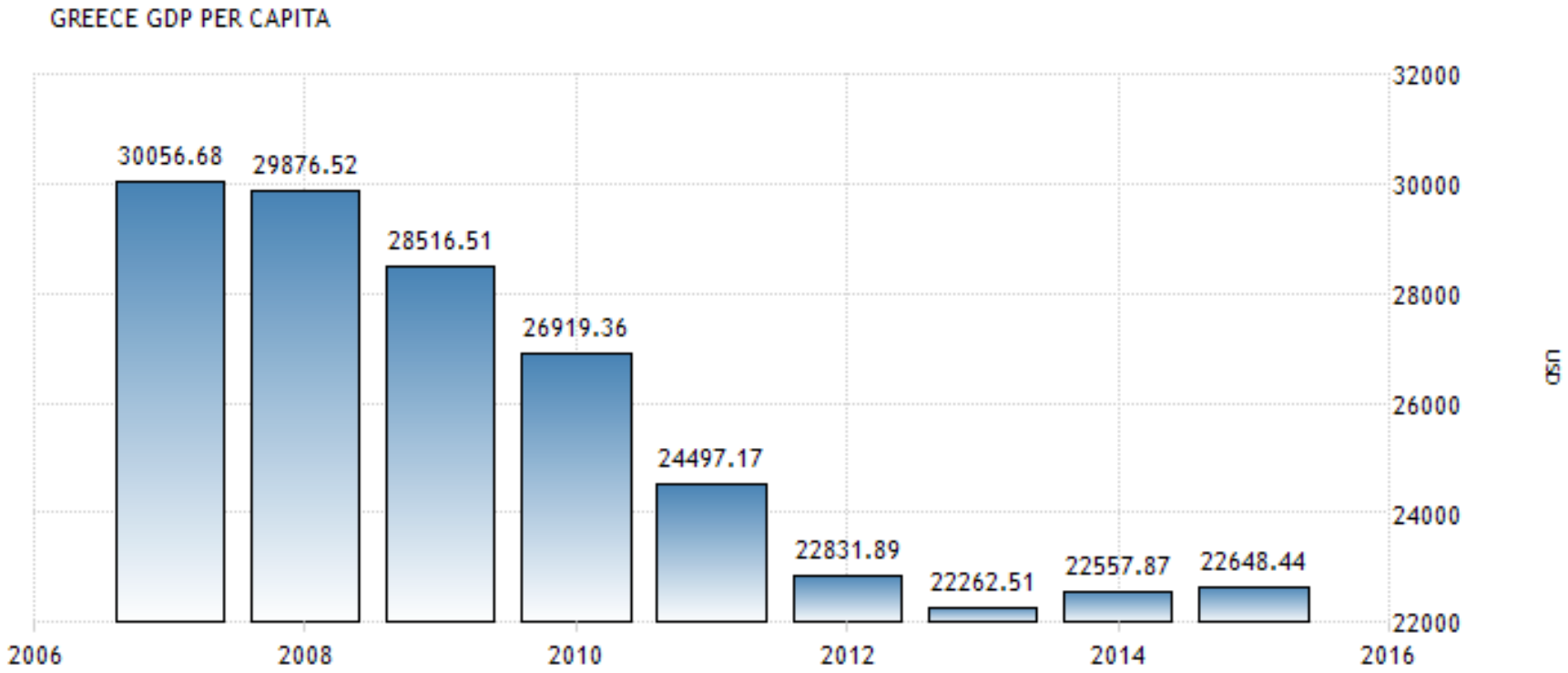

Kuttproblemet II

Debts may force Greece out of the euro, warns IMF

Anthee Carassava, Athens

February 8 2017, 12:00am,
The Times

Alexis Tsipras has repeatedly refused to impose further austerity measures but may soon have no choice
ANDREAS SOLARO/GETTY IMAGES

Share Save

Greece's future in the eurozone looked in doubt yesterday as the International Monetary Fund warned that the debt-ridden government in Athens would be unable meet its liabilities or fiscal targets without more austerity measures.

The forecast, published in the IMF's annual review of the Greek economic position, adds to Alexis Tsipras's list of troubles. The prime minister's popularity has plummeted since he was accused last month of using state funds for a family trip to Paris.

MPs from the opposition New Democracy party claim that Mr Tsipras used a government jet to make an unannounced stopover in France on his way back from a meeting of EU leaders in Lisbon.

The IMF report said Greek debt was unsustainable and that the fund's

Arbeidsmarkedsproblemet

Eurostat: Hver 6. arbeidstaker i EU er nå lavlønt

... og da er ikke Hellas regnet med.

FORSKJELL: Stor ulikhet i Europa på antall lavlønte - fra land til land, fra kjønn til kjønn. Foto: Colourbox

Thomas Vermes
08.12.2016 kl. 13:57

Del (25)

17,2 prosent av de sysselsatte i EU er lavlønte, mot 8,3 prosent i Norge. Det går fram av tall EUs statistiske byrå Eurostat offentliggjorde torsdag.

Bak tallet 17,2 skjuler seg store kjønnsforskjeller. 21,1 prosent av kvinnene er lavlønte, mot 13,5 prosent av mennene. Enda større er gapet mellom unge, de under 30, og middelaldrende. 30,1 prosent av de unge er lavlønte, mot 13-14 prosent av ulike aldersgrupper over der. Blant de eldste er hver femte lavlønt.

Verst er situasjonen i Latvia, der hver fjerde arbeidstaker faller inn under lavinntektskategorien.

I Sverige er det lavest andel lavlønte, bare 2,6 prosent. Men der ligger grensa for hvem som regnes som lavlønt, langt under norsk nivå, henholdsvis 12,3 og 18,7

Annonse:

Strømprisene øker - se hvor mye du kan spare
I kommersielt samarbeid med Kortogkontant.no

Presset mot arbeidslivet

- Industri som flyttet til Sør-Europa ble flyttet til Østen og ny industri til Øst-Europa
- Forskjellene i lønnsnivå innen EU gjør at lønninger blir et konkurransefortrinn - og ikke kompetanse.
- «Ubegrenset» tilgang til arbeidskraft og en gitt mengde jobber
- Automatisering fjerner jobber og krever avansert nærings- og sysselsettingspolitikk (verktøykasse)
- Med euroen kan du bare devaluere ved å senke lønningene – senker etterspørsel, også innenlandsk

Sysselsettingsandelen faller i Norge

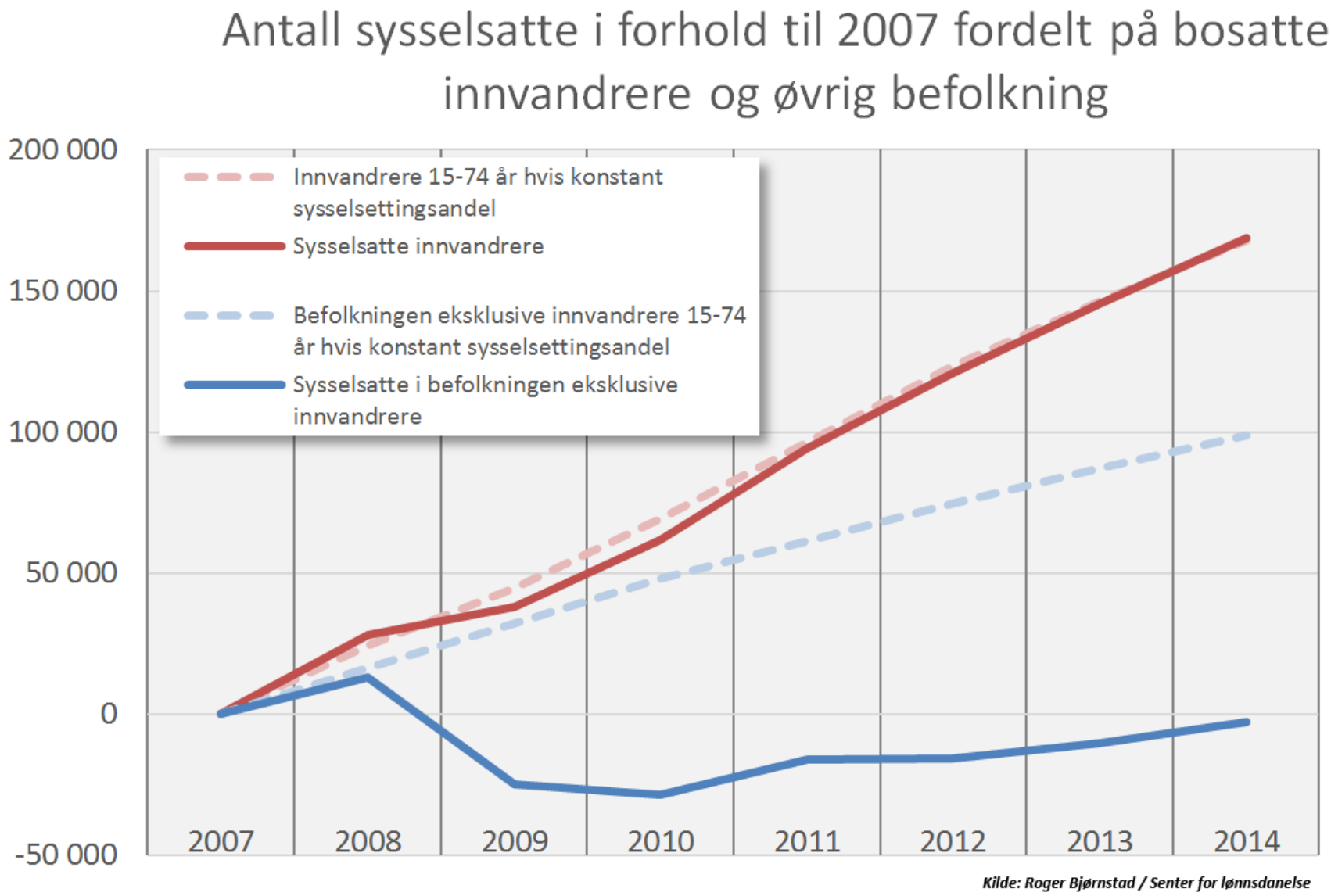

Kilde: Roger Bjørnstad / Senter for lønnsdanelse

Klart for overgangsordninger

Regjeringen jobber med ulike modeller for overgangsordninger for arbeidsinnvandring når EØS-området utvides 1.mai.

Kilde: **NTB**

Oppdatert 06.02.2004, kl. 20:14

20. februar møter arbeids- og administrasjonsminister Victor Norman (H) i Kontaktutvalget for arbeidslivet for å diskutere overgangsordninger, beskyttelsesmekanismer og modeller mot sosial dumping når EU utvides til 25 medlemsland 1. mai.

- Til den tid vil vi nok ha klarhet i bredden av hvilke tiltak vi kommer til å møte EØS-utvidelsen med, sa kommunalminister Erna Solberg (H) til NTB fredag ettermiddag.

Ble presset

Norge ønsket egentlig ikke å innføre overgangsordninger for fri flyt av arbeidskraft når EØS-området utvides med ti nye EU-medlemmer.

TILTAK: Erna Solberg lover avklaring om overgangsordninger før EU-utvidelsen. (Scanpix)

- Landene som er nærmest oss har valgt å liberalisere arbeidsmarkedet, selv om de ikke åpner det fullt ut. Det er begrunnelsen for at også vi nå endrer standpunkt, sa Solberg, og henviste til at statsminister Kjell Magne Bondevik (KrF) torsdag varslet norske overgangsordninger.

- Når regjeringssjefen sier at vi skal ha overgangsordning, så er det han som bestemmer, fastslo Solberg.

Verner velferden

Regjeringen frykter at de gode norske velferdsordningene, som kontantstøtten, kan bli utnyttet dersom en stor tilstrømning av

Kan arbeidsmarkedet fungere med fri flyt?

- Er det mulig å holde opp lønningene i Vest når man har stadig tilførsel av lavere lønte fra Øst?
- Kan sosialdemokratiet overleve en situasjon der arbeidsmarkedet er grenseløst?

ØKONOMI KLASSEKAMPEN

Økonom Steve Keen med klar oppmoding til den norske venstresi

"Sei opp EØS-avtale

STOPP: Steve Keen føreså finanskrisa. No ber han venstresida i Noreg droppa EØS-avtalen om dei ikkje klårar å stansa arbeidsinnvandring. Ellers fryktar han at EØS-kampen blir kuppa av rasistar.

BREXIT

Av Marta Lavik (tekst) og Christopher Olssøn (foto)

Steve Keen er noko så sjeldan som ein brittiskbasert økonom som heia på brexit.

– Eg likar ikkje EU. Unionen oppnår det motsette av det den har som mål. I staden for vekst og stabilitet skapar den stagnasjon og ustabilitet, seier Keen, som er professor i økonomi ved Kingston University London.

Han blir kalla ein heterodoks økonom sidan han kritiserer mainstream nyklassisk økonomisk teori, og han er ein av få økonomar som føreså finanskrisa. Han er mest kjend for boka «Debunking Economics».

I går vitja han Oslo for å fortelja kvifor Noreg står framfor ei massiv gjeldskrise. Men først må me snakka litt om EU og EØS.

Arbeidarklassen tapar

Økonomiprofessoren meiner nemleg at EUs største feilsteg er å leggja til rette for massiv arbeidsinnvandring som presser ned lønningane til dei ikkje gjorde klassane.

– Tapararne for arbeidsinnvandringa er arbeidar- og underklassen, og det var dei som stemte for brexit.

I Storbritannia var det høgrenasjonalistiske krefter som kjempa for å forlata EU, medan sosialdemokratiske Labour noko mottvillig stilte seg på remain-sida.

Keen ber venstresida i Noreg ta lærdom av brexit i debatten om EØS-avtalen. Avtalen gjev tilgang til den indre marknaden i EU, men i bytte må Norge underordna seg unionen sine fire fridomsmar – fri utveksling av varer, tenester, kapital og arbeidskraft. Keen meiner venstresida i Noreg må ta initiativ til å avslutta avtalen for å avgrensa flyten av arbeidskraft.

– Noreg må gjerne bli verande innanfor EØS så lenge dei klårar å redusera arbeidsinnvandringa. Viss dei ikkje klårar det innanfor desse rammene, må venstresida sørga for å ta Norge ut av EØS.

EØS-skepsisen aukar i Frp

Medan EØS-skepsisen i Noreg tradisjonelt har sitti stort sett i fagforeinga og på venstresida i tillegg til i Senterpartiet, byrjar no kritikken å spreie seg til høgresida.

I november i fjor sa nestleiar i Framstegspartiet (Frp) Per Sandberg til Klassekampen at han ville ha stemt mot EØS-avtalen i ei eventuell folkeavstemming. I ledige stunder årsmøtet i Oslo Frp for å reforhandla EØS-avtalen «slik at Norge igjen får kontroll med arbeidsinnvandringen».

Keen fryktar konsekvensen om EØS-striden blir kuppa av krefter på høgresida.

– Om det er høgresida som endar opp med å ta Norge ut av EØS, så kjem ein EØS-exit til å bli styrt av rasistiske understraumingar, seier Keen.

– Det er ein ting venstresida må forstå: Om ein er for arbeidarklassen, er ein for å regulera arbeidsinnvandringa. Og

FAKTA

Steve Keen:

- Australsk professor i økonomi ved Kingston University i London.
- Han er oppteken av kva rolle finansiell ustabilitet og privat gjeld spelar i økonomien. Han kritiserer nyklassisk økonomisk teori for å oversjå desse faktorane.
- I går vitja han Aktualitetsuka på Universitetet i Oslo der han åtvara mot ein gjeldskollaps i Noreg i løpet av eitt til tre år.
- Norske husholdningar har i dag ei samla gjeld som utgjer over 235 prosent av disponibel inntekt.

UT: – Det er ein ting venstresida må forstå: Om ein er for arbeidarklassen, er ein for å regulera innvandringa, seier økonomen Steve Keen.

KLASSEKAMPEN ØKONO

er du ikkje for arbeidarklassen, så er du ikkje på venstresida.

Stø kurs inn i resesjon

Keen var i går gjest under Aktualitetsuka ved Universitetet i Oslo. Han er kommen for å advara mot at Noreg er på ståkurs inn i ei gjeldskrise og resesjon. Den norske bustadsboblа nemner han i boka «Can we avoid another financial crisis», som kjem til våren.

– Norge er i ei gjeldsboble som er driven av bustadsprisar. Eg spår at bobla sprekk i løpet av eitt til tre år. Det kan føra til at Norge får ei arbeidsløyse på mellom seks og åtte prosent, seier Keen.

Keen meiner privat gjeldsvekst er ein av drivarane bak finansiell ustabilitet. Han samanliknar gjeldsvekst med dop, der banksane pushar meir gjeld på husholdningane, som er avhengige av stadig meir gjeld for å halda oppe forbruket og for å vera med i ein bustadsmarknad med stadig høgare prisar.

Forgjelda hushaldingar

Keen er uroa over at norske husholdningar i dag har ei samla gjeld som utgjer over 235 prosent av disponibel inntekt.

– Det er utruleg og ikkje berekraftig i lengda. Alt gjeldsgrad som ligg over 90 prosent er eigentleg for høg, seier han.

I tillegg utgjer forbrukslån ein stadig større del av rentutgiftene. I november i fjor opplyste Noregs Bank at heile 13 prosent av husholdningane sine renteutgifter no går til å betena forbrukslån. I 2008 var talet 9 prosent.

Nyleg melde desutan NRK at ein av fem eigedomsmeklarar har opplevd at bustadkjøparar brukar forbrukslån som eigenkap

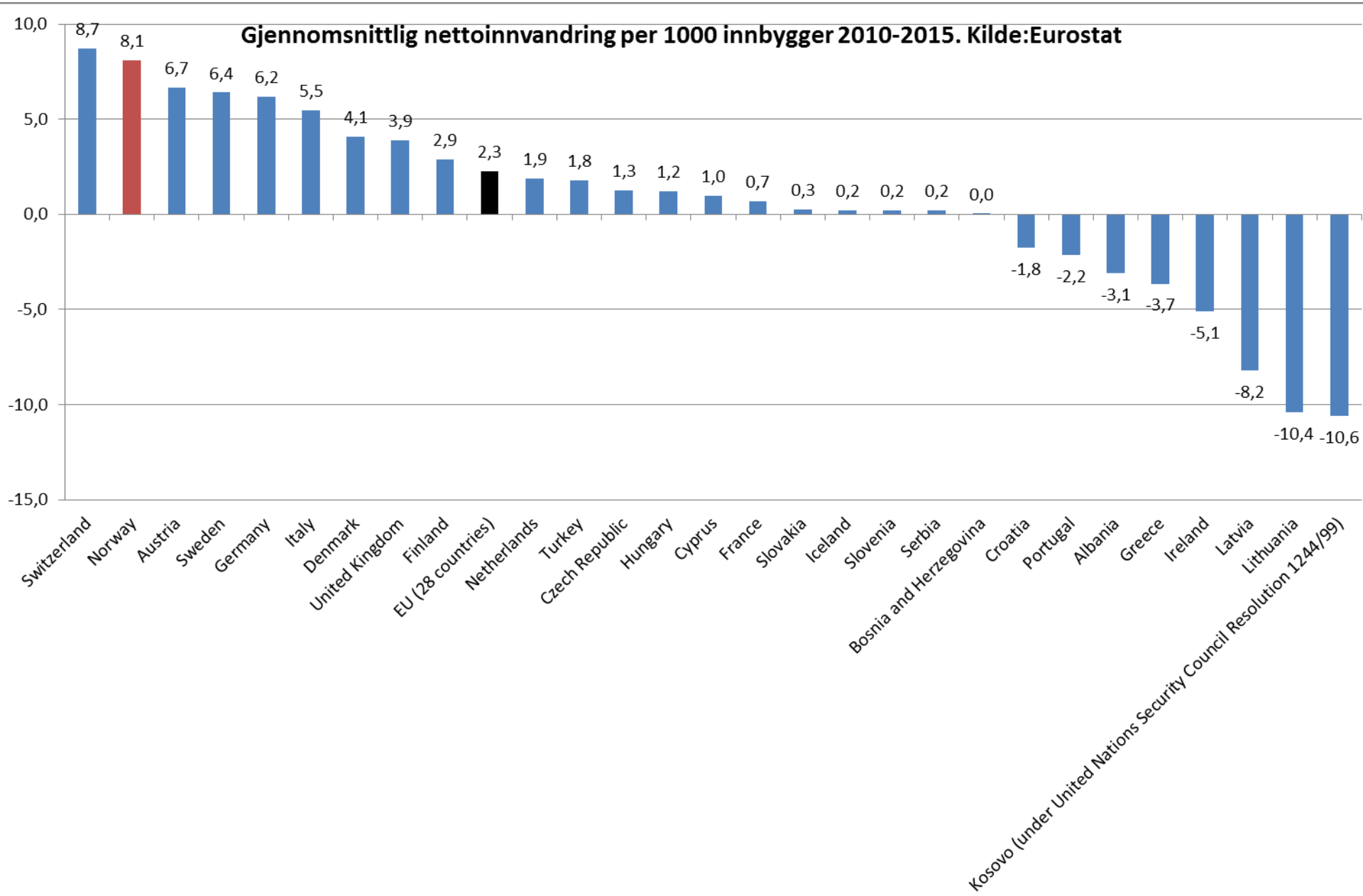
Gjennomsnittlig nettoinnvandring per 1000 innbygger 2010-2015. Kilde:Eurostat
10,0
5,0
0,0
-5,0
-10,0
-15,0
8,7
8,1
6,7
6,4
6,2
5,5
4,1
3,9
2,9
2,3
1,9
1,8
1,3
1,2
1,0
0,7
0,3
0,2
0,2
0,2
0,0
-1,8
-2,2
-3,1
-3,7
-5,1
-8,2
-10,4
-10,6
Switzerland
Norway
Austria
Sweden
Germany
Italy
Denmark
United Kingdom
Finland
EU (28 countries)
Netherlands
Turkey
Czech Republic
Hungary
Cyprus
France
Slovakia
Iceland
Slovenia
Serbia
Bosnia and Herzegovina
Croatia
Portugal
Albania
Greece
Ireland
Latvia
Lithuania
Kosovo (under United Nations Security Council Resolution 1244/99)

Boliger og befolkning

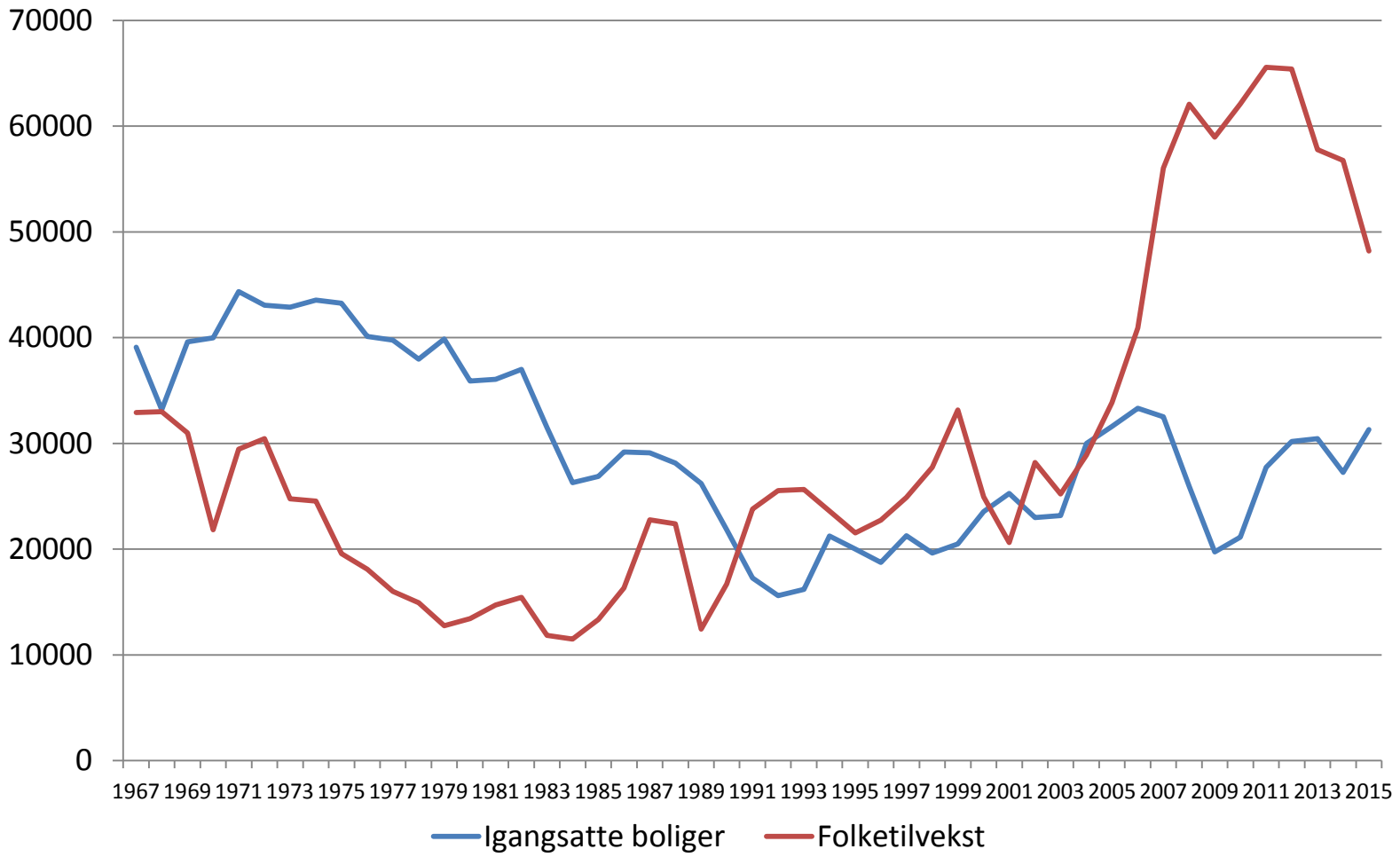

NOU 2000: 21
En strategi for sysselsetting og verdiskaping

Tabell 6.2 Befolkningen fordelt på aldersgrupper. Historisk utvikling og framskrivingen av middelalternativet. 1000 personer. Prosentvis andel

Vis tabellen i full bredde

	1970	1980	1990	2000	2010	2020	2030	20
I alt	3888	4092	4250	4500	4712	4915	5100	51
0–19 år	32,2	29,7	26,3	25,9	25,2	23,4	23,1	2
20–66 år	56,7	57,5	59,3	60,5	61,7	60,4	58,2	5
67–79 år	8,9	9,9	10,7	9,2	8,7	12,0	12,8	1
80 år og over	2.2	2,9	3,7	4,4	4,4	4,2	5,9	

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

ECONOMICS

DANI RODRIK

Follow @rodrikdani

Dani Rodrik is Professor of International Political Economy at Harvard University's John F. Kennedy School of Government. He is the author of *The Globalization Paradox: Democracy and the Future of the World Economy* and, most recently, *Economics Rules: The Rights and Wrongs of the Dismal Science*.

JUL 11, 2016 43

English

The Abdication of the Left

Tweet Share 4.1K Share 209 G+1 59

RONDA, SPAIN – As the world reels from the Brexit shock, it is dawning on economists and policymakers that they severely underestimated the political fragility of the current form of globalization. The popular revolt that appears to be underway is taking diverse, overlapping forms: reassertion of local and national identities, demand for greater democratic control and accountability, rejection of centrist political parties, and distrust of elites and experts.

This backlash was predictable. Some economists, including me, did warn about the consequences of pushing economic globalization beyond the boundaries of institutions that regulate, stabilize, and legitimize markets. Hyper-globalization in trade and finance, intended to create seamlessly integrated world markets, tore domestic societies apart.

The bigger surprise is the decidedly right-wing tilt the political reaction has taken. In Europe, it is predominantly nationalists and nativist populists that have risen to prominence, with the left advancing only in a few places such as Greece and Spain. In the United States, the right-wing demagogue Donald Trump has managed to displace the Republican establishment, while the leftist Bernie Sanders was unable to overtake the centrist Hillary Clinton.

- Økonomiske problemer og liten innvandring - Hellas og Spania (historie)
  - Venstrepopulisme
- Høy innvandring og økonomiske problemer
  - Høyrepopulisme

«Mot Eliten» NYT 5.12.2016

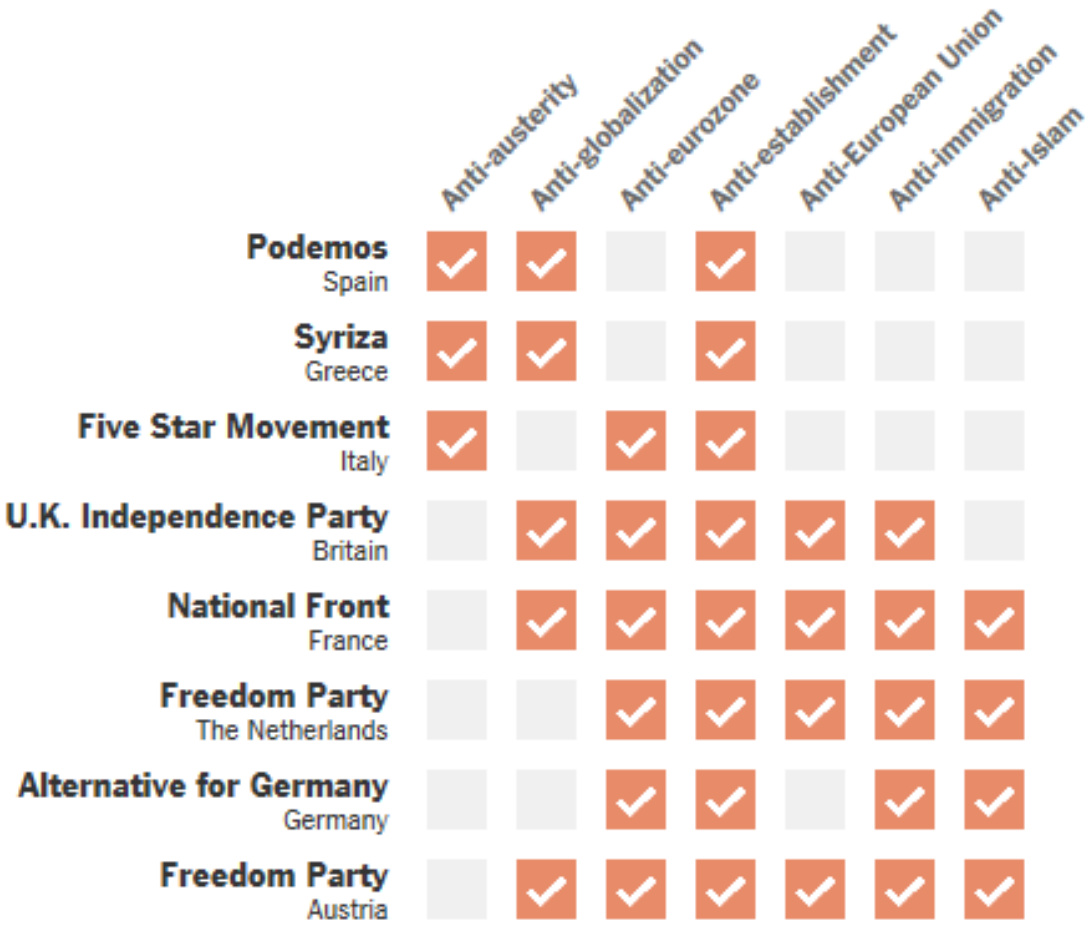

Economy

Where Were Trump's Votes? Where the Jobs Weren't (NYT)

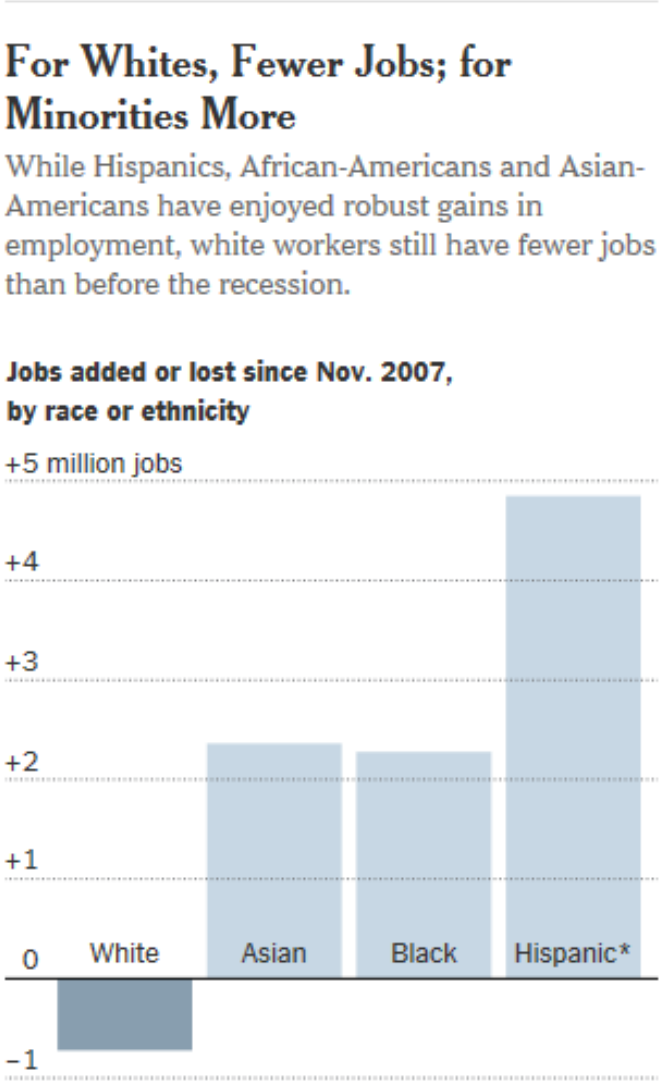

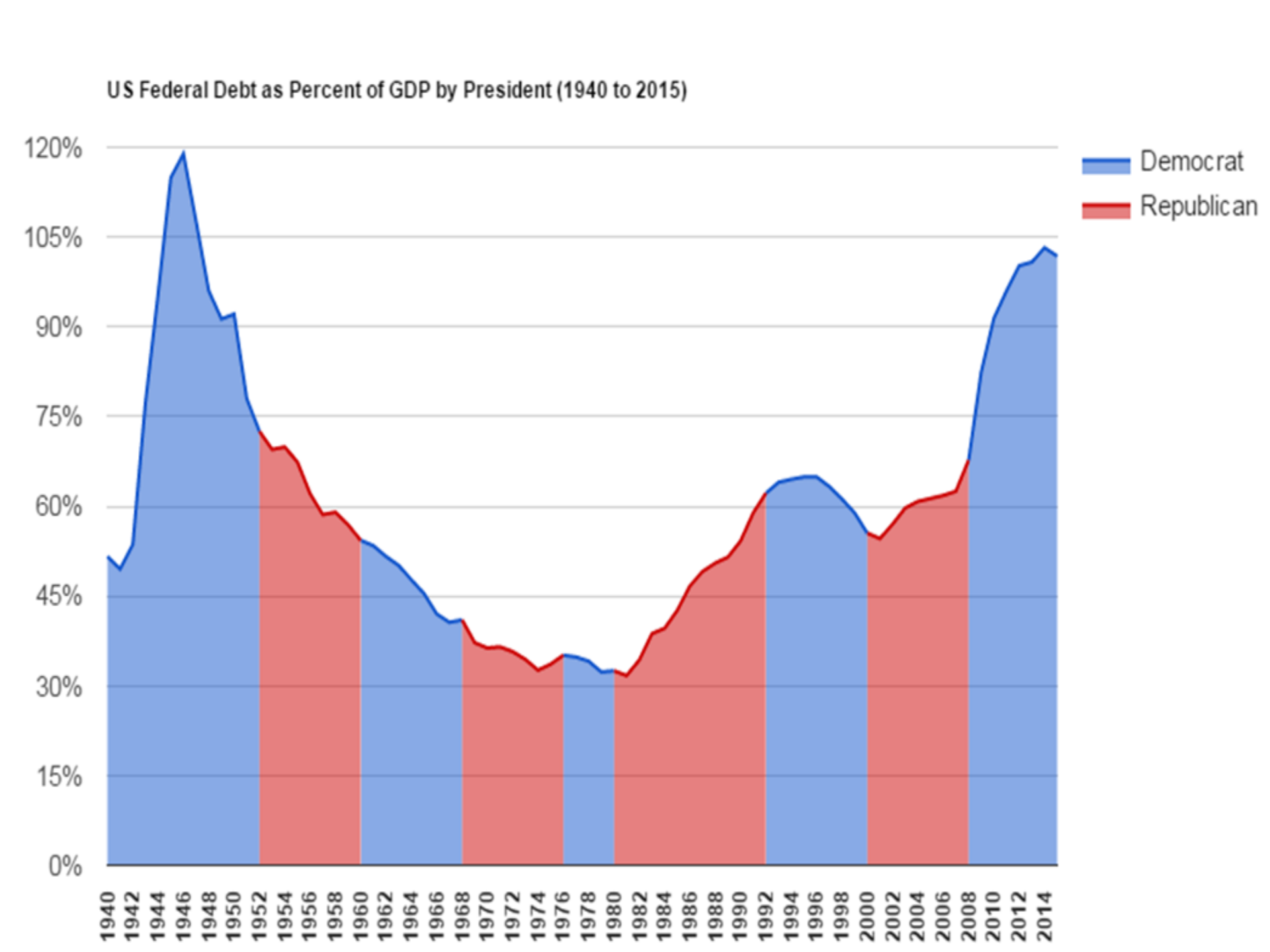
US Federal Debt as Percent of GDP by President (1940 to 2015)
120%
105%
90%
75%
60%
45%
30%
15%
0%
1940
1942
1944
1946
1948
1950
1952
1954
1956
1958
1960
1962
1964
1966
1968
1970
1972
1974
1976
1978
1980
1982
1984
1986
1988
1990
1992
1994
1996
1998
2000
2002
2004
2006
2008
2010
2012
2014
Democrat
Republican

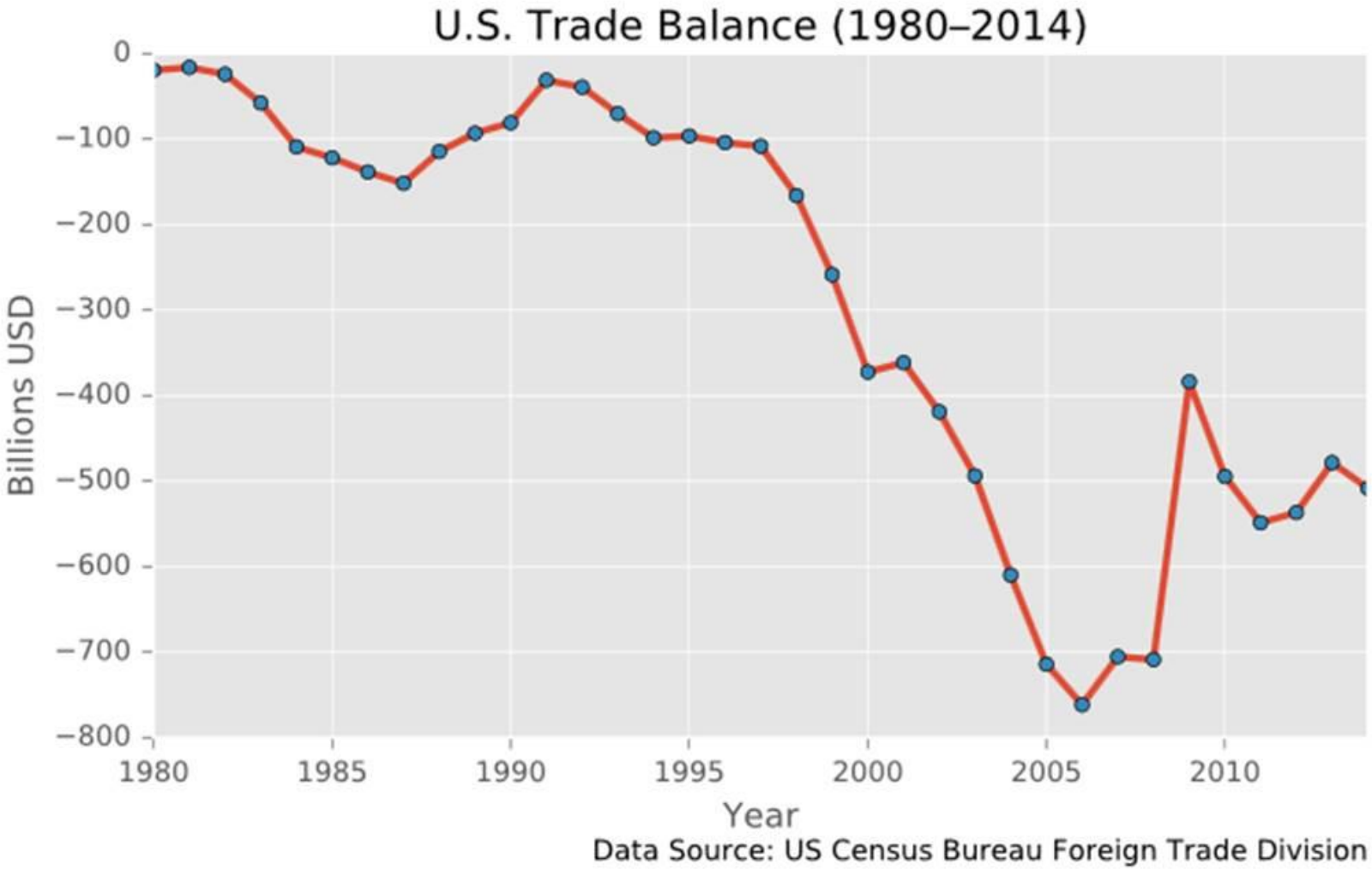
U.S. Trade Balance (1980–2014)
0
−100
−200
−300
−400
−500
−600
−700
−800
Billions USD
1980
1985
1990
1995
2000
2005
2010
Year
Data Source: US Census Bureau Foreign Trade Division

World's top exporters, 1995-2014

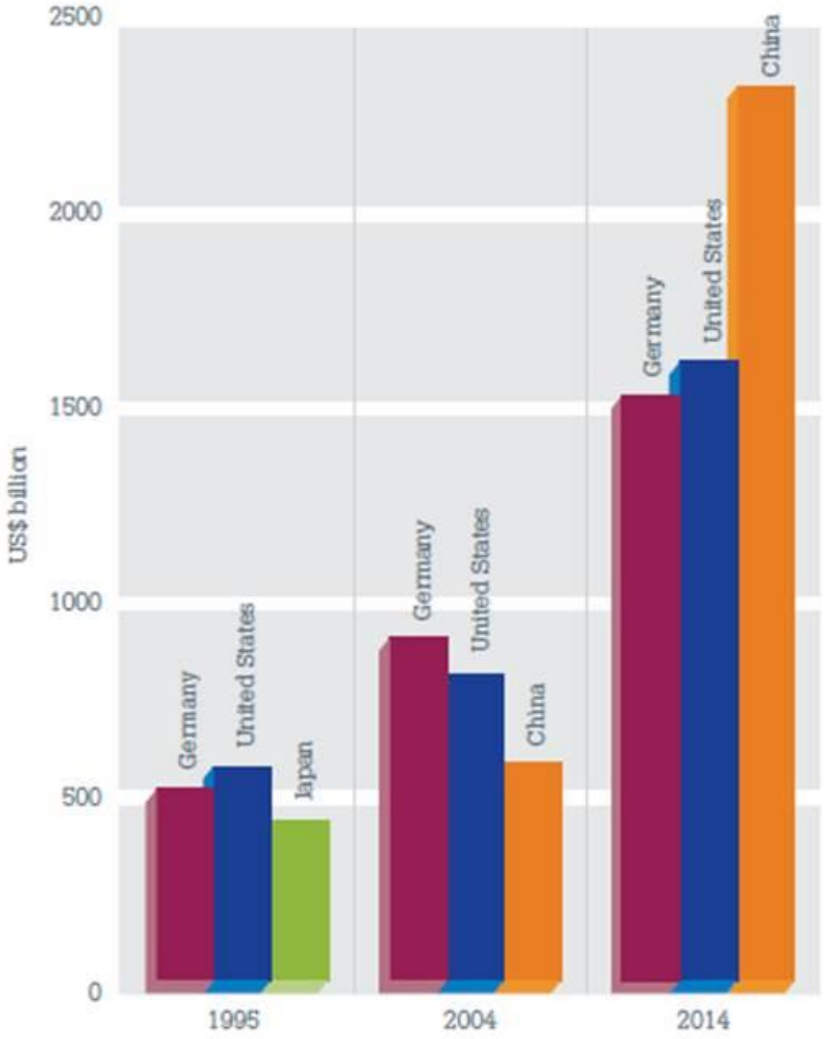

- “But in a report the experts argue that an increasingly protectionist and mercantilist China has left the US no other option but to get tough after the failure of diplomacy and more moderate trade actions. ”
- “Instead the experts call for tougher US enforcement of both domestic and international trade rules and for the Trump administration to do more to press China to open up sectors of its economy in which foreign investment is restricted. They argue that those actions should be paired with efforts to draw China into new trade and investment deals with the US. ”

Task force backs Trump’s tough line on China trade

Report echoes bipartisan sentiment that unbalanced relationship requires new policy

© Getty

25 Save

YESTERDAY by: **Shawn Donnan** in Washington and **Lucy Hornby** in Beijing

Leading US China experts have endorsed Donald Trump’s tough approach to trade with Beijing, contending that an increasingly unbalanced economic relationship requires a change in Washington’s policy.

The call by a task force of academics and former US officials comes amid fears that the new president could set off a destructive trade war between the world’s two largest economies.

Utfordringer

Problemer for USA

- Manglende investeringsmuligheter i Kina
- Hindrer konkurranse i eget marked
- Tyveri av patenter og senere bruk
- Underbyr markedet
  - Uklar eierskaps- og subsidie struktur

Kinas problemer

- Situasjonen i Sør-Kinahavet går mot konfrontasjon?
- Gjeldsboble
  - Eiendom?
- Kapitalflukt
  - USA ikke avh. Obligasjonskjøp
  - Valuta ikke kunstig svak
- Bedre forhold USA-Russland?

Trumps endringer og forslag

- Senke selskapsskatten
  - USA 35 %, Norge 22 %, Irland 11 %
- Reforhandle NAFTA
- Stoppet TPP - TTIP utsatt?
- Signalisert Handelsavtale med Storbritannia
- Fremmet forslag om «importskatt» (Nixon 10 % toll 1971 mot Mexico)
  - Border adjustment tax
    - Do not pay tax on profit from overseas
    - Retail er særlig aktuelt å ta tilbake
  - Alternativet er økte tollsatser

Border Adjustment: Explained

The House Republicans' plan to upend how the U.S. collects corporate taxes

By ***Brian McGill*** *and* ***Richard Rubin***

Published Feb. 7, 2017 at 11:04 a.m. ET

WHAT IS THE BORDER-ADJUSTED TAX?

Republicans are proposing a tax concept common in other countries but novel in the U.S. The idea is "border adjustment." Under the plan, companies wouldn't be able to deduct the cost of imports from their revenue, a move that today enables them to lower their overall tax burden. At the same time, exports and other foreign sales would be made tax-free. The plan would operate like a tax on the trade deficit and raise about $1 trillion over a decade, according to independent estimates, which could help pay for lower tax rates and other provisions.

Corporate tax rate goes from 35% to 20%

35%

20%

The new corporate tax is applied to

- Domestically produced goods and services
- Imported goods and services
- Exported goods and services

Now, the tax will apply based on where a product is consumed, not where the company's headquarters is located

Companies can deduct capital expenses and labor but not interest

«Et Europa av nasjoner»

- Valutaunionen gir store problemer
- Levekårsforskjellene er for store for arbeidsmarkedet
- De nasjonale interessene er svært forskjellige
- Historisk og kulturell bakgrunn svært variert

- Brexit et symptom på dette
- EU må bli løsere for å overleve
- EU må bli løsere skal velferdsstaten greie seg.

«De Gaulles visjon»

- Jordbruksprodukter unntas fri flyt
- Arbeidskraft unntas fri flyt
- Kapitalflyt begrenses
- Aksept for strategisk nasjonalt eierskap
- Euroen oppløses

ANALYSIS

Fillon's EU vision: France leading a 'Europe of nations'

Fillon in 2012. He now wants "a sovereign France in a Europe respectful of nations" (Photo: UMP)

By ERIC MAURICE

BRUSSELS, TODAY, 08:12

Francois Fillon, who was chosen as the centre-right candidate for the French presidential election next year, wants a "sovereign France in a Europe respectful of nations."

"We have all the assets to become a nation that is sovereign, modern and leading in Europe," he said on Sunday evening (27 November) after winning the nomination of his Republicans party.

Fillon, a 61-year old former prime minister, won the second round of the party's primary election with 66.5 percent against Alain Juppe, another former PM.

2017

- Vil euroens oppløsning begynne?
- Vil Italias bankkrise bli et større problem?
- Hvor lenge kan Hellas forfalle?
- Hva skjer i NL, Fr og Ty?
  - Tilbake til «Nasjonenens Europa»?
- Hard eller myk Brexit?
  - Hva slags avtale?
- WTO ministermøte Argentina

Ti-år med stigende velstand, industrialisering og demokratisering har nådd toppen. Det tok to generasjoner etter andre verdenskrig å bygge opp velferdsstaten og sosiale seire og folkestyre og fordeling, som etter hvert alle tok for gitt. Men det har bare tatt få år å demontere mye av dette i Sør-Europa og bringe flere stater tilbake den sosiale usikkerhet som preget vanlige folk før innføringen av velferdsstaten.

Nå står Europa overfor utfordringer på nivå med trettiårene, men med en statlig gjeldsgrad som etter en krig, politiske løsninger som har strandet og en produksjonssektor som skal klare overgang til automatisering og fornybar energi.

Norge med en særlig god sosial modell har mye å ta vare på.
Da må vi kjenne både forutsetninger for modellen og hvordan vi skal ta den videre i et Europa der statssamarbeidet skal finne nye former. Uten å forstå de lange historiske linjer i Europa, de ulike kulturområdene og nasjonalstatens rolle, vil verken Norge eller andre europeiske land greie denne overgangen. En overgang som krever en ny sosial kontrakt, og et mer realorientert statssamarbeid tilpasset det enkelte lands kultur og historie.

Chr. A. Smedshaug har en doktorgrad fra Norges miljø- og biovitenskapelige universitet. Han har arbeidet med Internasjonale spørsmål og jordbrukspolitikk i Landbruks- og matdepartementet og Norges Bondelag. Han har siden 2011 vært daglig leder i analyseselskapet AgriAnalyse som arbeider med handelspolitikk, EU og politisk økonomi. Han har skrevet flere bøker bl.a. «Feeding the world in the 21st century». 2010, Anthem Press, London. «Kan jordbruket fø verden?» Universitetsforlaget. 2 utg 2012, og «Gjeld. Hvordan vesten lurte seg selv». ResPublica. 2. utg 2014.

KOLOFON
ISBN 978-82-300-1521-6
www.kolofon.no

Chr. A. Smedshaug

EUROPA *etter* EU

Chr. A. Smedshaug

EUROPA *etter* EU

Den norske modellen, nasjonalstaten og europeisk samarbeid